№ 45. Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.
Адрэс рэдакцыі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробныя абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 45 (137). Год II. Вільня, 5 чэрвеня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

4 чэрвеня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У завароці Вітчэта артылерыйская бітва дайшла ўчора найвялікшай сілы. Яна трывала ажно да ночы. На узбярэжжы мора, на каналі Лабассэ і наабапол Скарп баевая чыннасць крапчэла. У ночы, пасьля сільнай падгатоўкі агнём, былі сільные наступленьня пры Іллiш, Ленс, Моншы і Сэрісі. Яны ўсюды адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Ля Зімовай гары, пры Краонн, мы пасьля вострай штыкавой бітвы здабылі францускіе акопы са 150 французамі і 15 кулемётамі. Сільные контратакі адбіты. Сягоньня ў начы мы на паўночным заходзі ад Брэ ўварваліся на францускіе пазыції і ўзялі больш за 100 палонных і 15 кулемётаў. У Шампані атака некалькіх францускіх рот адбіта контратакай.

Усходні тэатр:

Без вялікшых бітв.

ПЕЦЯРБУРГ. (П. Т. А.). Юрыдычная камісія тымчасоваго ураду апрацавала **закон аб выбарах** у установўчы сэйм. Закон загадывае агульную, простую, роўную і тайную падачу галасоў бяз рожніцы пола і на аснові пропорцыональнасьці. Кожын расейскі грамадзянін, скончыўшы 20 гадоў, мае права выбіраць.

Праект закона аддадзен дзеля прагляду спэцыяльнай камісіі, назначэнай дзеля выработкі гэтаго закона.

БЭРЛІН. **Мірнае настраеньне** народу і арміі ў Расеі пераходзіць і **на румыноў**. Палонные румыны апаведаюць, што 14 мая ў Яссах, Романі і Бакаў адбыліся вялікіе **дэмонстрацыі за мір.**

ШТОКГОЛЬМ. Нэутральны прамышленнік, каторы пасьля доўгай разведачнай падарожы па прамысловым рэёнам Расеі прыехаў сюды, кажэ, што **расейская прамышленасць папраўдзі перэстала істнаваць.** У губэрнях Пецярбурскай, Маскоўскай, Вяцкай, Тверскай, Харкоўскай і Уфімскай ужо ў пачатку гэтаго году вытворчасць сталася ніжэйшай за нормальную, а ад часу рэволюцыі яна становіць усяго толькі 15—20 працэнтоў нормальнай.

ШТОКГОЛЬМ. На з'ездзі дэпутатоў с фронтаў некаторые афіцэры казалі, што **падарожа Керэнскаго на фронт,** ад якой ждалі жыўленьня арміі, зусім **неўдалася.** Сваей двулічнасьцю Керэнскій зусім раздражніў салдатоў. Найбольшае абурэньне вызваў ён сваім прыказам, паводлуг каторага глаўнакамандуючый можэ ўжыць аружную сілу проці цэлых палкоў.

Керэнскій сам прызнаецца ў поўнай неўдачы. Вярнуўшыся ў Пецярбург, ён маніцца назначыць у склад ваеннаго міністэрства соцыал - дэмократоў, спэдзаючыся, што гэтак здабудзе веру работнікоў.

ШТОКГОЛЬМ. **У Кіеві былі чысьленые стычкі.** Тысячы дэзэртэроў адабралі аружжэ ў міліцыі, афіцэроў і кадэтоў. Дэзэртэры ўзялі ў аднэй ваеннай часьці кулемёт і ранілі многа салдатоў. Многа тысяч дэзэртэроў узяты ў палон, рэшта ўцякла. Парадак устаноўлен нанова.

Аграрные разрухі перакінуліся цяпер і ў Пецярбурскую губэрнію, каторая дагэтуль не была імі закранута.

На Маскоўска-Курскай чыгунцы узняліся **разрухі між жалезнадарожнікамі.** Спыніўся ўвесь рух на гэтай чыгунцы.

КОПЭНГАГА. **С Фінляндіі** даходзяць усё болей **трывожные весткі.** Забастовачны рух шырыцца. Уся старонка — ў руках бастуючых. Па загаду апошніх у Або спыніўся параходны рух. Бастоўшчыкі ўзялі ў свае рукі кантроль почты, тэлеграфу і таможні; яны пазваляюць прывазіць толькі спажыўные прадукты. Соцыал-дэмократычные газэты выходзяць. Нават у радыкальных кругах пануе неспакойство с прычыны павароту ў ходзі руху.

Швэдзкі місыонер Ілен вярнуўся гэтымі днямі цераз Расею з Індіі у Швэцію. Едучы цераз Расею, яму паказалося, што ўся старана зусім дэзорганізована.

НЬ'Ю-ІОРК. Доктар Енага, кіраўнік японскай пропаганды ў Амэрыцэ, публічна сказаў, што **Японія не дапусьціць сэпаратнаго міра Расеі с цэнтральнымі дзержавамі.**

БЭРН. Рада раб. і салд. у Сэвастополі арэштавала камэнданта места, Петрова, за тое, што той споўніў загады начальніка чорнаморскаго флоту, Колчака. Адмірал Колчак зажадаў, каб яго служачый быў зара выпушчэн на волю; калі-ж рада адмовілася зрабіць гэта, дык ён паслаў тэлеграмай просьбу аб адстаўцы. Тымчасовы урад паслаў экстрэнна ў Сэвастополь міністра Цэрэтэлі. Колчак, здаецца, астанецца на сваім мейсцы, бо рада салдатоў флота высказала яму сваю веру.

Стары плян.

Работа, каторую цяпер польскіе нацыоналісты робяць у нашым краю, старяючыся прыдаць яму «польскі» характэр, — гэта работа ня новая.

Польскіе паны, польская буржуазія здаўна тое добра разумелі, што палажэньне іх у агульнай структуры краю, як надбудоўкі на беларускіх ці літоўскіх фундамэнтах, зусім нямоцнае і няпэўнае. Разумелі, што даволі, каб беларуска-літоўскіе народные массы заварушыліся, скрануліся з мейсца, і ўсе «надстройкі» рассыплюцца, і ад іх сьледу не астанецца. І з гэтай прычыны ўжо даўно—пры чыннай помачы часьці каталіцкаго духавенства—яны працавалі дзеля таго, каб стварыць *польскіе нізы* — абярнуць беларускіе і літоўскіе народные массы ў палякоў і на «нацыональнай еднасьці» з імі ўмацаваць сваё палажэньне у грамадзянскім ладзе нашаго краю.

Каб давясьці, што гэта — ня выдумка, а шчырая праўда, мы прыводзім тут жменю фактоў, бязспорнасць каторых пацьверджае крыніца, з якой мы іх узялі: стацьця п. Б. К. пад загалоўкам «W kwestji emigracji sezonowej z Królestwa do Litwy i b. Inflant polskich», надрукованая ў № 922 з 20. IV (3. V) 1913 г. польскай газэты «Dziennik Petersburski». Прызываючы польскіх работнікоў, каторые з году ў год выходзілі да Прусаў на работы ў полі, каб яны кіраваліся лепш у наш край, аўтор паменёнай стацьці пісаў:

„Што гэта думка — варта ўвагі і заслужывае, каб ею занялася прэсса, паказвае хаця-бы пададзены ў канцы таго году (1912) ковенскім сельска-гаспадарскім таварыствам праект выпісываць сэзоновых работнікоў с Польшчы, каторы цяпер часьцю ўжо праведзен у жыцьцё. Гэтак, першая партыя тых работнікоў, нанятая дэлегацыей т-ва, прыбыла ўжо на мейсцо 1 (14) марца г. г. (1913). Варункі працы гэткіе: мужчынам у летку плоцяць па 12 руб. за месяц, вясной і ў восені — па 10 руб., кабетам — на 2 руб. менш, ды апрыч таго ўсім выдаецца адпаведная ордынарыя.

„Я пераконан, што калі б у гэтым кірунку была наладжэна солідарна сельска-гаспадарскімі таварыствамі ў Польшчы і Літве нейкая пастаянная, пляновая работа, дык можна было-бы ў летнім часі забаспечыць заработак вялікшым партыям бяззямельных эмігрантоў с Польшчы ня толькі ў аднэй Ковенскай губэрні, але і ў іншых губэрнях гістарычнай Літвы (значыць, разам і Беларусі).

„Праўда, што варункі тут шмат горшые, чым у Прусах, і гэта, само сабой, ня можэ заахвоціць эмігрантоў, але праца дзеля пакіраваньня сэзоновай эміграціі ў Літву заслужываець на паддзержку адпаведных кругоў польскаго грамадзянства, бо таго вымагае добра зразумелая *нацыональная карысць.* Бо тут, у польскіх дварох, паміж сваіх землякоў, польскіе работнікі забаспечэны ад дэнацыоналізацыі чужынцамі нават і тады, каліб некаторые з іх *пасяліліся тут назаўсёды*".

Перэсяленьне польскіх бяззямельных работнікоў у наш край дзеля «нацыональнай карысьці» тутэйшых польскіх паноў, работа для тых жэ паноў за меншую плату і на горшых варунках, чым у іншых краёх, урэшці—пасяленьне тут сэзоновых работнікоў-палякоў назаўсёды — ўсё гэта ўхадзіло ў шырокі плян апалячэньня Беларуска-Літоўскаго краю. Ня дзіва, што за пададзены ковенскім с.-г. таварыствам праект ахвоча ўхапіліся шмат якіе тутэйшые паны ня толькі ў Ковеншчыне, але і ў Віленшчыне, Вітэбшчыне, Міншчыне. Але польскіе работнікі не захацелі служыць інтэрэсам польскаго панства — са шкодай тутэйшых селян і рабочых, каторые с прычыны лішне благіх варункоў працы на мейсцу прымушэны былі выежджаць у Расею, ў Амэрыку, ды нават у Афрыку. У партыях, законтрактованых у Варшаве, перэважывалі элемэнты зусім прыпадковые, незнаёмые з работай у полі, ды яны, папрабаваўшы працаваць у нас, цэлымі грамадамі ўцякалі с панскіх двароў, адрэкаючыся кантрактоў і грошы. Дык і плян заліць наш край польскімі работнікамі аказаўся неспаўнімым.

Польскім паном асталася гэтак толькі адна дарога дзеля стварэньня для сябе апоры ў народных массах: апалячываць беларусоў і літвіноў праз польскіе школы, ахронкі і каталіцкі касьцёл ды с падмогай вышэйшаго духавенства, працуючаго не дзеля веры, а дзеля «польскай справы», прывучаць да пакоры і слухмянасьці штучна змайстраваных тутэйшых «варшавякоў».

Гэта цяпер і робіцца.

І. Мелешка.

Шануйма родную мову!

Усе скарбы мовы, як песьні, казкі, прыказкі, апавяданьня, разам сабраные, называюцца літэратурай.

Літэратура—гэта вялікі скарб, вялікае багацьце, незвычайнае хараство і сіла, бо ў ей адмаляваў-

ся—выявіўся розум народу, яго душа, яго думкі, яго пагляд на жыцьцё.

У кожнаго народу ёсьць свая родная літэратура,—такая літэратура, каторая пішэцца ў яго мові. У кожнаго народу розум, думкі, чуцьцё і душа інакшые—розьніцца ад другіх. Беларус, Паляк, Маскаль, Украінец, Грэк, Немец, Француз, Англічанін—усе мы людзі, але кожны з нас ведае, што Беларус розьніцца ад Маскоўца, Паляка, Жыда, Цыгана і інш. нар. У кожнаго народу інакшы характэр, інакшы пагляд на жыцьцё, а за гэтым і інакшая літэратура.

Трэба ведаць, што кожны народ, кожная нація можэ разьвіваць, шырыць сваю літэратуру толькі ў сваей роднай, бацькаўскай мові, бо ўсё, што нам найдаражэйшае, найпякнейшае нашаму пачуцьцю, найпрыемнейшае нашым думкам, мы можэм выказаць толькі сваей роднай мовай!

Сваю родную мову, гэты наш скарб адвечны, нашэ багацьце трэба высока шанаваць і ведаць, што яна разрастаецца на вялікае дабро, на вялікі пажытак для нас.

Прыкладам нам могуць быць Украінцы. Яны маюць сваіх родных паэтоў, як Шэвчэнко, Котлярэвскі і др., каторые добра ведалі і расейскую мову, але гаварылі і пісалі у сваей роднай і пісалі гэтак, што цяпер шмат іх твораў паперэкладаны на іншые мовы. Праўда, Шэвчэнко напісаў і у расейскай мові колькі вершоў, але у іх ня чулося такой шчырасьці, такой паэзіі, як у пісаных у роднай мові.

Цяпер, напрыклад, скажэм так: Як мы пачуем, што дзесь забілі чэлавека, што нам стане неяк сумна і страшна, але як ешчэ пачуем, што забілі маладога хлопца, то ешчэ болей нас абгортывае жаль і нейкі гнеў як бы.

А чаму гэта?

А затым, што мы ведаем, што ён быў непавінны і без жаднай абароны; акром гэтаго можэм думаць, што з яго выйшоў бы пекны працаўнік для свайго краю, а можэ і для цэлаго сьвету...

Шкода зламаць кветку у часе яе расцьвету, грэх раскідаць гнязло птушкі, як яна сядзіць на яйках, вялікі грэх — забіць чэлавека, а найбольшы — забіць маладога хлопца.

Гэткі самы грэх быў-бы, каб затрымаць літэратуру якогась народу. У літэратуры адмалёўваецца душа і розум народу; пагардзіць літэратуру — ўсё адно, што адабраць розум і душу ад народу.

У аднэй казцы ёсьць пытаньне: Што на сьвеці найбыстрэйшае? I даецца адказ, што думка, бо думкай чэлавек шыбне і на неба да сонца, да зорау і ўвакруг зямлі, у адзін момант думкай загляне ў мінуўшчыну і ў будучыну.

А як бы нас спыталі: што на сьвеці найглыбейшае? То трэба адказаць, што душа і сэрцэ чэлавечае. У нашым маленькім сэрцы змешчаецца ўсё: і каханьне, і радасьць, і любоў, і дабро, а разам і горэ, і жуда, і сьлёзы, і мукі, і скарга. Ніхто ня можэ зведаць сваей душы, свайго сэрца, адкуль плывуць нашы думкі, нашы жаданьня. А ў нас іх невычэрпаемае морэ!.. Вось, гэтае то морэ думак і жаданьнеў выліваецца на сьвет Божы і завецца мовай.

Часам бачым мы у полі с-пад каменя цячэ вада. Цячэ яна сотні і тысячы гадоў. П'юць і людзі, і птушкі, і зьвяры, і жывёла розная, а вады ніяк не зменшаецца.

Так і з глыбіні нашай душы плывуць нашы думкі, нашы жаданьня і не сціхаюць датуль, пакуль чэлавек не ўміраець.

I ўсе нашы думкі выносяцца на сьвет праз мову. Бяз мовы німа розуму. Бяз слова людзі сталібы зьверамі дзікімі. А у мові нашай будуецца літэратура і, як жэрало дабра і праўды, поіць нашу душу.

Людзі жывуць і ўміраюць посьле, а слова іх вечна жыве, красуецца і разумнее.

Кожны народ мае права паказаць сьвету сваю душу, свае думкі, свой характэр, а гэта ўсё ён можэ зрабіць праз сваю родную, ім самім збудаваную мову, бо толькі яго уласная мова можэ падыйсьці да яго духа.

Ніхто не павінен забараняць гэтаго. Забаронаў і пагарда мовы — грэх. Так сама і літэратуры якогась народу.

Расейская Акадэмія навук тлумачыць так: не даць культурным людзям правоў пісаць у роднай мові, зневажыць і запыніць яе — значыць намерыцца на тое, што для людзей гэтых гэткая дарога, як і само жыцьцё, зачынена. Бо жыцьцё народу выяўляецца не у чым іншым, як у слові.

Паглядзеце: хто выдумаў казкі, песьні, байкі, каторые мы чуем пяюць і пеялі ў нас на Беларусі, ў каторых так чыста гаворыцца аб усім, што месьціцца ў сэрцы народу, ў яго душы, ў яго думках? Ведаем, што людзі, але тых людзей даўно ўжо і косьці згнілі, а іх слова пекнае і магучае жыве і будзе жыць.

Усё прыгожае і пекнае, што чэлавек створыць, ніколі не памрэ, а яго будуць перадаваць адзін другому цэлые тысячы гадоў.

Наша мова беларуская такая, як і расейская, і польская, і нямецкая, і норвэжская, і французкая, — такая самая пекная, але яна была забыта, пагарджэна, як і доля наша!.. Мы не павінны чурацца сваей мовы, павінны яе шырыць, шанаваць, і толькі тады мы можэм пахваліцца сабой... Нам трэба падняць культуру так, каб яна была роўна з другімі народамі!...

Нам трэба будаваць сваю літэратуру!!! Тады ў нас будуць усе нашы думкі, ўсе нашы жаданьня, — а яны у нас дужа пекные, дужэ багатые.

Ня трэба думаць, што наша мова гэта «простая» мова. Не! Быў час, калі і князі у нас былі і гаварылі на нашай роднай мові!!! I хоць с таго часу, як гэта было, яна стала падаць, аднак усякі павінен шанаваць яе, павінен выслаўляць яе!...

Бо толькі тады мы можэм дайсьці да агульнаго шчасьця, калі будзем мець роўную культуру з другімі народамі, а гэта можна толькі зрабіць тады, як будзем кахаць і шанаваць сваю родную Беларускую мову!!! *Н. С.*

У Вільні і ваколіцах.

× **Саюз віленскіх таргоўцаў колёніяльнымі таварамі.** Саюз дробных таргоўцаў колёніяльнымі таварамі вымагае ад кожнаго члена аплаты паю 50 руб. С прычыны цяжкіх варункоў, шмат членоў прымушэны брацьць свае паі назад і выступаць с саюза. Саюз у цэнтральным камітэці жыдоўскіх дабрачынных установ заступаюць два выбарные.

× **У жыдоўскіх страўнях** за месяц красавік выдано 197.100 порцій зупы.

× **У местовых крамах** добра ійдзе продажа салёнай і вандзонай рыбы. У апошнім часі вандзоная рыба прадаецца і на рыбным рынку.

× **Скорая помач** ад 21 да 27 мая дадзена ў 91 прыпадку. Карэтка выежджала 55 разоў.

× **Падкінутае дзіця.** 22 мая, а 10 гадз. вечара, ў доме № 11а пры Рынковай вул. знайшлі дзяўчынку ад 3 да 4 месяцоў с картачкай, на якой напісано імя Ірэна. Шукаюць маткі дзіцяці.

24 мая на лесьвіцы дому № 5 пры вялікай Пагулянцы знайшлі гадоваго хлопчыка. Аб матцы яго нічога невядома.

× **Тэмпература.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
30—31	+ 29°	+ 13,5°
31—1	+ 27,5°	+ 12,5°
1—2	+ 26°	+ 15°
2—3	+ 25°	+ 15°

З усяго Краю.

Глаўная Кватэра на Усходзі. 30. V. Глаўнакамандуючый на Ўсходзі пазволіў арганізаваць літоўскую **Vertrauensrat** (раду даверыя), каторая будзе складацца з найбольш выдатных мужоў Літвы.

Цэны на новы ураджай.

Для ўсіх зямель у межах Обэр Ост на новы ураджай назначэны гэткіе цэны:

жыто, авёс, ячмень — 20 м.
пшаніца 24 „
бульба 8 „

усё лічучы за двайны цэнтнэр (6 пуд.) на станціях чыгункі або ў магазыне.

Цэны на жыто, авёс, ячмень і пшаніцу маюць сілу толькі да 1 красавіка 1918 году. Пасьля гэтаго дня цэны будуць паменшаны на 4 м. за кожын двайны цэнтнэр.

За збожжэ, якое будзе здавацца мейсцовым упраўленьням, дапускаецца даплата па 6 м. за двайны цэнтнэр.

РЫКОНТЫ. У тутэйшых ваколіцах у канцы марца Міхаіл і Казімір Абрусцэвічы адабралі у праходзіўшых міма людзей 110 фунтоў жыта. Віленскі акружны суд засудзіў кожнаго з іх на 2 гады ў папраўчы дом.

Не плач!

Не плач, беларусе, над чорнай нядоляй сваей!

Яна — гулчэй твайго плачу. Гарчэй тваіх сьлёз. Балючэй тваіх енкоў...

Плачэ — вінаваты. Енчыць — трус!

Чы бачыў ты часам, дружэ, стоючы на падворку, нарыхтаваўшыся ехаць араць, як раптам вецер пачынае скубаць салому з дрэннай страхі, ды блізкі бор зашуміць, задрыжыць пад цёмнымі тулягамі?

Чы бачыў, як маланка, быцым чырвоны зьмей, жаліць грудзі неба пад гул пяруноў, што коцяцца і гудзяць над тваей вёскай?

Чы бачыў, чы чуў, браце?

Во, дзе баявы кліч загнанаго народу!

Во, дзе крык праваты яго, каторы прамаўляе да ўсяго сьвету, што загарэлы, мазалісты, захудалы беларус у потнай бравэрцы мае гэткі самы мозг, гэткую самую душу і сэрцэ, як усе больш шчасьлівые за яго, вольные народы!

. . . .

Разыгралася, разравелася бура....

О, недзе Нёман шуміць і бушуе.

Недзе бурліць неспакойна Вільля.

Узнімаюцца і апускаюцца то чорные, як сажа, то белые, пеністые хвалі....

Гэта — жылы нашай зямелькі, нашай маткі напружыліся і дрыжаць ад болю і гора сыноў яе!

Але ня вечна жыве непраўда. Ня вечна цемнь панаваць будзе.

На бой с цемрай і непраўдай!

О, блішчаць твае вочы! Зачырванеўся твар! У грудзёх вугалле гарыць!...

Глыбока ўеліся кайданы ў цело тваё: рві іх!

Хай загудзіць, як гром, на ўвесь сьвет твой голас аб крыўдзе тваей!

. . . .

I раніца прыйдзе пасьля доўгай, цёмнай ночы, і ад палючых праменьнеў сонца шчасьця зьнікнуць ворагі, кажаны і совы беспатольнага жыцьця.

I прыйдзе праўда, і знойдзецца згубленая доля твая, беларусе!

Зьмітрок Бядуля.

Пахароны старшыніхі.

Калісь быў—ужо даўно—арганісты у нас,
Надтож зграбне пеяў, меў сярдзіты ён бас.
Як ў касьцелі рыкне, то аж вокны дрыжаць;
А як вальне ў арган,—дык ідзі тут скакаць.
I разумны ён быў, абдарыў яго Бог:
Як запчыт у судзе, гаварыць добра мог;
Што ні ўзяў—прачытаў, па лацінску ён [знаў,
Як ў касьцелі ды ксёндз, ён так нас на- [вучаў.
А ў патрэбе усе за парадай ішлі,
Не с парожнай рукой, а гасьцінцы нясьлі.
Чы памёр хто, чы хрэст, чы вясельле рабіў—
Арганістаго там на ту спраўку прасіў.
I то праўду сказаць: не чураўся ён нас,
Шоў, гдзе водка была і закуска с кілбас.

Недалёка Меднік, жыў у вёсцы Дварцы
Багатыр-старшына аж на самым канцы.
Неяк летняй парой яго ўмёрла жана;
Да не надтаж каб з ей добра жыў стар- [шына.
Біў ён часта яе, асабліва с-п'яна
Дык, па праўдзе сказаць, не у тым навіна,
Што мужык жонку б'е: мусіць варта таго
(Старшыніха-ж была ведзьма-баба, ого!),
Але дзівы ось тут, што старшыну ўзяло:
Плакаць стаў па жане і папёр у сяло;
Накупіў пірагоў, піва, водкі набраў
I ксяндзу на тры мшы за душу жонкі даў.
I труну у паяскі маляваць ён вялеў —
Чорна з белым, на знак, як ён жонку жалеў.
К' арганістаму йдзе, каб парадзіў яму,
Як тут жонку схаваць, што рабіць аднаму.
—„А панок дарагі“, стаў старшына маліць,
„Дай мне раду ў бядзе, што цяпер мне [рабіць?
—„Ах ты Юрка дурный“, адказаў яму так,
„Чыж не знаеш таго, што сьмерць жонкі— [то знак,
„Што цябе ешчэ Бог хіба трохі жалеў.
„Так па праўдзе сказаць, што жонкі ты [меў,

Рэволюція у Расеі.

ШТОКГОЛЬМ. З'езд селянскіх дэпутатоў выбраў спаўніцельны камітэт, зложэны з адных толькі **соцыал-рэволюцыонероў.** У тым ліку: міністэр сельскай-гастадаркі Чэрнов, Брэшко-Брэшкоўская, Керэнскій і Авксент'ев. Соцыал дэмократы зусім не прайшлі.

КОПЭНГАГА. «Politiken» даносіць с Пецярбурга:

У рабочым габінэці Мілюкова ў Думе адбылося бурнае заседаньне. **Мілюков** сказаў, што яго **сілай прымусілі пакінуць сваё становішчэ.** Прынята рэзолюція, катарая прызывае урад дзержацца цьвёрда умоў с саюзьнікамі, бо ад гэтаго залежаць **жыцьцёвые** інтэрэсы Расеі.

На Невскім праспэкці адбылася дэмонстрація с чорнымі знамёнамі з надпісамі на іх: „Вон уласьці!", „Вон капіталізм!", „Ніхай жыве соцыалістычная рэволюція і коммуна". Агітатары ўсюды заявілі, што ў дзень выбароў у местовую думу пачнецца **новая рэволюція.**

ПЕЦЯРБУРГ. Керэнскій сказаў у Кіеві, што установчы сэйм збярэцца ў лістападзі бо нельга дзеля выбароў адрываць вясковы народ ад работы.

Райчы ваеннаго міністра, палкоўнік Якубовіч, сказаў на з'ездзі дэпутатоў с фронтаў у Пецярбурзі, што число **дэзэртэроў даходзіць да мільёна.** У арміі страшэнна шырыцца п'янство.

ЖЭНЕВА. Па загаду тымчасоваго ураду, **выбары ў установчы сэйм** назначэны між 15 і 30 ліпня.

ПЕЦЯРБУРГ. Сьледчая камісія аб чыннасьцях быўшых міністроў напала на сьлед **патайнаго габінэту,** каторы меў свае аддзелы ў Маскве і ў Варшаве, дзеля тайнаго прагляду карэспандэнціі на почці з Расеі і ў Расею.

Работнікі **120 фабрык** Пецярбурга, працуючые перэважна дзеля ваеннаго міністэрства, **пастанавілі забаставаць.**

Больш за **3000 служачых** у крамах з гатовай адзежай і бялізнай **забаставалі** с прычыны таго, што гаспадары ня згодзіліся павялічыць ім плату за работу.

ПЕЦЯРБУРГ. З'езд дэпутатоў с фронту прыняў рэзолюцію, трэбуючы, каб былі зроблены ўсе крокі дзеля палажэньня канца сусьветнай бойні і устанаўленьня міра без аннэксій і контрыбуцій на аснові самаапрэдзеленьня ўсіх народаў.

ПЕЦЯРБУРГ. Газэта рады раб. і салд. «Ізвестія» пішэ: "Расейская рэволюція не змарнуе ні аднаго чэлавека, каб здабыць Эльзас і Лётарынгію. А як стаіць справа з Ірляндіей, Індіей, Агіптам? Калі вы хочэце бараніць справядлівасьці, дык пачніце с таго, што будзьце самі справядлівымі! Расейская дэмократія ня пойдзе ў сеці вашых пекных слоў! Яна ня будзе сваімі рукамі цягаць гарачые вугальля для англічан, французоў і японцаў. Расейская дэмократія і тымчасовы урад астануцца вернымі сваім прынцыпам, і саюзьнікі павінны даць шчыры адказ: так, ці не? А як адказ іх —не!, дык яны будуць адказываць за будучыну. Заявы францускаго і англіцкаго урадоў ня могуць здаволіць рэволюцыйную Расею. Нашы міністры павінны глядзець за тым, каб гэткая важная справа, як: вайна, або мір, — была-бы развязана ясна. Ніякое красамоўство ня можэ прымусіць расейскую дэмократію хоць адзін дзень ваеваць за перамену граніц."

На заседаньні рады раб. і салд. міністэр дарог Цэрэтэлі здаў справу с перэгавораў с паслами саюзьнікоў аб **перэглядзі старых умоў с саюзьнікамі** і аб новай палітыцэ Расеі. Цэрэтэлі сказаў, што расейскіе соцыалісты здабылі значны ўплыў на саюзьнікоў і на заграпічную палітыку.

ПАРЫЖ. Расейскі урад прыняў **адстаўку Ізвольскаго** і загадаў да часу спаўняць яго чыннасьці Сэвастопуло.

ПАРЫЖ. С Пецярбурга даносяць:

Спаўніцельны камітэт рады раб. і салд. наладзіў спэцыальную камісію с прэдстаўнікоў усіх соцыалістычных партый дзеля падгатоўкі сазыву **міжнароднай соцыалістычнай конфэрэнціі.**

МАСКВА. На нарадзі прэдстаўнікоў **«акцябрыстоў»** Гучков заявіў, што наладжэна **новая партыя,** якая злучае **буржуазна-дэмократычные элемэнты.**

БЭРН. С Пецярбурга даносяць, што па загаду тымчасоваго ураду арэштован в. кн. Мікалай Мікалаевіч с прычыны монархістычных інтрыг у Тыфлісе.

У членоў царскай сям'і былі зроблены обыскі. У імператрыцы-ўдавы обыск адбыўся ў начы. Імператрыца павінна была ўстаць і адзецца. У яе забралі каля 2 пудоў пісем, якіе знайшлі у шуфлядах.

Керэнскій аглядзеў чорнаморскі флот. **Ч**уткі, што начальнік апошняго, Колчак, выйшоў у адстаўку фальшывые.

ШТОКГОЛЬМ. У Маскве пад кірункам Гучкова наладзіўся буржуазна-дэмократычны блок. Левые кадэты з міністрам Некрасовым, дабіваючыся міра, зыйшліся з радай раб. і салд. З гэтаго скарысталі акцябрысты і наладзілі той блок, да катораго далучыліся правые кадэты. Родзянко паддзержывае Гучкова.

Тымчасовы урад выдаў рад загадоў **проці ўжываньня спіртных напіткоў** цераз меру. Хто ў нецьвярожым стане выйдзе на вуліцу, таго карацімуць вастрогам да 18 месяцоў. За праступкі, зробленые ў стане нецьвярозым, карацімуць катаржнымі работамі.

Тымчасовы урад пацьвярдзіў прэдлажэньне міністра фінансоў, Тэрэшчэнкі, аб выпуску **2 мільярдоў руб. бумажкамі**

У сваей справоздачы тымчасоваму ураду аб **справі Сухомлінова** міністэр судоў кажэ: „Сухомлінов пасьля аб'яўленьня вайны не парупіўся павялічыць вытворчасць казённых заводаў, якіе працуюць для арміі, і ня выкарыстаў прыватнай прамышленасьці дзеля патрэб гасударства. Гэтым ён памог ворагам Расеі ў іх напасьці на Расею. Далей ён даваў вядомаму яму Мясоедову, нямецкаму шпіону, ведамасьці аб контрразведцы генэральнаго штабу, а аўстрыяцкаму агенту Альтшыльлеру—тэкст сваіх справоздач цару аб ваеннай падгатоўцы Расеі. Нігілістам Гашэвічу і Юмбадзэ ён даваў ведамасьці аб ваенных формаціях, мобілізаціі і перавозках." Жонку Сухомлінова вінаваццяць у тым, што яна памагала мужу.

Тымчасовы урад апавешчае, што на моцы прэдлажэньня фінляндзкаго сэнату ўсім фінляндзкім падданым часьцю або зусім дарована кара за праступкі, ўчыненые перад 30 марца 1917 году.

Тымчасовы урад прыстаў на гэткіе праекты законаў, зацьверджэные фінляндзкім сэймам:

1. право сэйму судзіць аб згоднасьці з законамі загадоў членоў правіцельства;

2. право сэйму вымагаць ад членоў ураду тлумачэньня;

4. закон аб найвышэйшым судовым трыбунале;

5. закон аб найвышэйшым адміністрацыйным судзе;

6. закон аб забароні і абмежываньні спажываньня алькоголя;

7. закон аб вырабе алькоголя;

8. закон аб напітках с соладу;

9. закон аб прадажы натуральнаго віна;

10. закон аб лоўлі стынкі ў забароненым часі.

ПЕЦЯРБУРГ. «Бірж. Вед.» пішуць, што фінляндзкі банк **не меняе больш расейскіх бумажэк** на фінляндзкіе маркі. З гэтай прычыны, каб мець маркі дзеля выплат, дзе трэба, фінляндзкімі маркамі, расейскі урад робіць пазыку на 100 мільёнаў фінляндзкіх марак.

У часі расейска-фінляндзкіх перэгавораў выявілося, што найбольш цяжка спаўніць жаданьне фінляндцоў, каб **аўтономія Фінляндіі была зацьверджэна міжнародным актам.**

АПАРАНДА. Забастоўка ў Або шырыцца. Галава места і дума узяты ў ратушу пад арэшт.

З усяго сьвету.

КОПЭНГАГА (В. Т. Б.). **Нямецкая соц.-дэм. дэлегація** выехала у Штокгольм.

АМСТЭРДАМ. Голандзка-скандынаўскі камітэт штокгольмскай конфэрэнціі паслаў Радзі раб. і салд. у Пецярбурзі телеграму, што трэба чым хутчэй сазваць соцыал-дэмократычны з'езд усіх старон. **Расейскіх дэпутатоў** просяць прыехаць у Штокгольм **між 10 і 15 чэрвеня.**

ШТОКГОЛЬМ. Работніцкіе **соцыалістычные організаціі Англіі** будуць мець сваіх прэдстаўнікоў на конфэрэнціі у Штокгольмі.

ЛІДС (у Англіі). Староннікі міра зрабілі тут дэмонстрацію, з радасьцю **вітаючы расейскую рэволюцію.** Прынята рэзолюція ўсюды ладзіць па прыкладу Расеі рады с прэдстаўнікоў работнікоў, салдатоў і селян.

КОПЭНГАГА. «Socialdemokraten» друкуе гутарку з расейскім соцыал-дэмократам Д'яросбаўмам (?), каторы называе забастовачны рух у Англіі першай праявай **не зда-**

„Рада ось тут мая: перэстань, брат, тужыць,
„Як другую вазьмеш, весялей будзеш жыць,
„А каб сьвет не брахаў, добра жонку схавай,
„Са тры тыдні спусьці, ды у сваты валяй".
—„Праўду кажэш, панок, без жаны трудна
[жыць,
„Нет каму даглядзець, ні абмыць, ні абшыць.
„Рада добра, тож так; дык німа што казаць.
„Падыдзіж Пан аднак па жане папеяць".

Да старшыны валіў з усей вёскі народ;
Усе на погрэб ішлі, як у воласць на сход;
Старшына не жалеў ні закускі, ні піць,
Дык на погрэб такі не патрэба прасіць.
Сярод хаты ў труне старшыніха ляжыць,
У галавах у збанку адна сьвечка гарыць.
Ужо цёмна было, арганісты прышоў;
Ён у покуці пеў, сьпеў с кантычкі завёў.
А народу ўжо поўная хата была,
Хто пеяць добра мог, той сядзеў ля стала.
Пірагі на сталах дык ляжалі гарой,
Як капы на лугу сена летняй парой.
А у пляшках, збанках—піва, водка стаіць,
Бо на суха пеяць, дык і горла баліць.
Ну і сьпеў жэ там быў! Завялі, хто куды;
Лепей хіба пяюць пад касьцёлам дзяды,
Аж ня можна пазнаць, які бес так равець.
Адзін вые, як воўк, той авечкай бляець:
—„Ось і песьні канец, то і час аддыхнуць;
„Трэба штось закусіць, да і трохі лыкнуць".
Арганісты сказаў і кіўнуў галавой,
Да суседа прапіў і паеў чарадой.
Не чураўся ніхто, хоць маршчыўся, а піў
За Ганулькі душу і старшынку хваліў.
Усе жалеюць яго. Так кругом гаманяць.
Аддыхнуўшы часок, пачалі зноў пеяць.
Чым часьцей гэта так аддыхалі яны,
Кожны чуў па сабе, што ўжо добра п'яны.
Па паўночы усім ахрыплі галасы,
Старыкоў сон змарыў, паспушчалі насы.
Арганісты-ж тады стаў ванэльлю чытаць;
Прачытаўшы яе, пачаў мову казаць:
—„Жалабны слухачы, старшыны сусяды,
„Мы чаго гэта ўсе так зышліся сюды.
„О! вядома чаго, дык німа што пытаць,
„Мы зышліся сюды старшыніху хаваць.
„Отож, братцы мае, вот кабета была!
„А як добра яна с сваім мужам жыла!
„Так за гэта ужо пэўне ў небі, але!
„Бо такой не было ў цэлым нашым сяле.
„Ты, старшынка, не плач, годзе Бога маліць
„«Confitebor tibi», у Пісьме так стаіць.
„Вот анелі у рай старшыніху вя-ду...уць"...
Ен тут мову прарваў, кашэль спёр яму
[грудзь.
Кашлянуў, памаўчаў, што сказаць ім цяпер,
Ціха стала, аж тут хтосьці грымнуўся ў
[дзьвер
(чы с-п'яна хто упаў, чы якая смала?)
Аж са страху усе падняліcь ад стала.
Вецер ў хату махнуў, згасла сьвечка ў
[збанку,
Цёмна стало кругом. Надалось старшыне,
Што ў труне ось жана паднялася, сядзіць,
Упёрла вочы ў яго і як ведзьма глядзіць.
„Гвалт, ратуйце мяне!" вот завёў ён як вол.
Гдзе стаяў, там упаў і палез аж пад стол.
Што тады там было, нет і сіл апісаць;
Як у пекле чарты, сталі ўсе так крычаць.
Уцякаў, хто як мог; гнало ўсіх пяруном:
Адны рынуліcь ў дзьвер, іншы лез аж
[вакном.
Палаянскі-ж палез пад спадніцу жане,
А старшынавы зяць роў ў кадушцэ на дне.
Адзін лез аж у печ і саган развярнуў.
Арганістаму-ж хтось аж на плечы скікнуў.
Ен тут даўся ў вакно з усіх сіл і папёр,
І здалося яму, што за ім той упёр
Ззаду гнаўся усё. Ен, як мог, уцякаў,
І жагнаўся, маліў, «Анёл Панскі» казаў.
Глядзь! рабая труна стаіць тут ля села;
Старшыніха з яе рукі ў верх узняла,
Вось-вось схопіць яго, вот канец дзе
[прыйшоў!
Закрычаў ён што сіл і у роў тут упаў.
Арганісты праспаў цэлы дзень у раве.
І ня відзеў ніхто, бо лежаў у траве;
Сонцэ толькі зайшло, тады вочы прадраў.
Прыпадняўся, глядзіць: рабы слуп там
[стаяў;
Папярок у вярху ён дасочкі дзьве меў
(Маляваных знакоў там дождж змыць не
[пасьпеў).
Прачытаў ён, на іх напісана было:
„Вот так у Ашмяну, так у Шумск—у сяло".

Пісаў у Медніках
8—III—17 г. **Янка Быліна.**

вольства вайной. «Праз некалькі месяцоў унутранае палажэньне Англіі будзе зусім інакшае. Правіцельство Лloйда Джорджа акажэцца лішне слабым проці радыкальнаго руху, каторы дабіваецца міра».

ЛОНДОН. Кіраўнічые прафэсыональные саюзы жалезнадарожнікоў, транспортных работнікоў і капальняных сазываюць агульную нараду, каб прымусіць англіцкі урад адрачыся ад праэкту завясьці агульную **прымусовую цывільную службу.**

ЛОНДОН. Прэдстаўнік работнікоў, працуючых у доках усходняго Лондона, Торн, заявіў, што на аўдыэнціі ў караля ён сказаў каралю ўсю праўду аб паглядах работнікоў на даражыню і на ніліченые заработкі прамышленікоў. На яго пагляд, трэба баяцца новых разрухоў.

ДУБЛІН. **Ірландзкі конвэнт** будзе складацца ня болей, як с 60 членоў, лічучы ў тым і назначэных урадам.

На сходзі ірландзкіх нацыональных дабравольцоў прынята рэзолюція, паводлуг каторай на будучай конфэрэнціі аб міры трэба дамагацца незалежнасьці Ірляндзіі і права на сваю асобную армію.

БЭРН. У сераду вечарам у Парыжы былі новые **стычкі між забастоўшчыкамі і паліціей.** Рух у работніцкіх кварталах трывае далей.

Работніцы ў ваенных швальнях адваевалі значные уступкі.

У электрычнай прамышленасьці — новые забастоўкі. У Булоні на Сэні з гэтай прычыны зачынены некаторые прэдпрыемствы.

ВЕНА. 31. V. **Аўстрыяцкі парламэнт** пачаў свае заседаньня 30 мая. За маршалка выбран маршалак нямецкаго нацыональнаго саюза, Гросс.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

1.VI. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У ваколіцах дюн на ўзбярэжжы мора, ў завароці Іпра і асабліва на адрэзку Вітчэта артылерыйская бітва дайшла ўчора вялікай сілы. Сільные разведачные наступленьня ворагоў у некалькіх мейсцах усе адбіты штыкамі. Ад каналу Лябассэ да Скарп агонь так сама крапчаў. Наступленьня разведчыкоў і тут усюды адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На фронці Эн і ў Шампані — без перамен. Пры Норуа мы ўзялі ў палон 60 душ.

Усходні тэатр:

У ваколіцах Смаргоні, Баранавіч, Бродаў і каля чыгункі Злочов-Тэрасполь агонь даходзіў нячутай у апошнім часі сілы.

Ворагі утрацілі ўчора 4 самалёты і 3 лятучые шары.

2. VI. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Баевая работа ў завароці Вітчэта крапчэла. На фронці Аррас мы у стычках узялі некалькіх палонных, у тым ліку португальцоў.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Альман, на паўночным усходзі ад Суассон, мы неспадзеванай атакай здабылі француские пазыції на шырыні 1000 мэтроў. Узяты 3 афіцэры, 178 салдатоў і некалькі кулемётаў і мінамётаў.

На заходзі ў маі ўзяты ў палон 237 афіцэроў, у тым ліку 1 гэнэрал, і 12.500 салдатоў, здабыты 3 гарматы, 211 кулемётаў, 434 аўтоматычные стрэльбы і 18 мінамётаў.

Усходні тэатр:

Без перамен.

3.VI. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На адрэзку Вітчэта і ўчора трывала вострая артылерыйская бітва. На фронці Ленс—Кеан англічане ў начы атакавалі проці Лёс, каля патоку Сушэ і проці Монші. Яны адбіты. На паадзінокіх месцох пры Ленс бітва ешчэ трывае.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На Эн і ў Шампані—слабая баевая чыннасць. Пры Шмэн дэ Дам мы ўзялі некалькі агнемётаў, а на Эн—15 палонных.

У бітвах на паветры ворагі утрацілі ўчора 10 самалётаў.

Усходні тэатр:

У Молдавіі у дзьве апошніе ночы між далінамі Сусіта і Путна адбіты румынские наступленьня.

Македонскі фронт: На заходзі ад Вардару адбіты наступленьня некалькіх рот ворагоў.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 31. V. **Італьянскі тэатр:** На Ізонцо—артылерыйскіе бітвы. У начы адбіты два варожые наступленьня пры С. Джіовані, на палудзенным усходзі ад Монфальконэ.

ВЕНА. 1. VI. **Усходні тэатр:** Пры Водіцы ўчора ізноў адбіты сільные атакі італьянцоў. Наагул, на Ізонцо — артылерыйская бітва; так-сама ў Карынтыі і ў Тыролі.

ВЕНА. 2. VI. **Італьянскі тэатр:** На фронці Ізонцо толькі агонь артылерыі. Збіты два варожые самалёты.

На фронці Тыролю за май узяты ў палон 8 афіцэроў і 728 салдатоў здабыты 10 кулемётаў і 3 мінамёты.

У начы с 31.V на 1.VI самалёты ворагоў зрабілі налёт на Трыэст. Забіт 1 хлопец. Іншай шкоды німа.

ВЕНА. 3.VI. **Італьянскі тэатр:** Каля Гэрцу мы выкінулі ворагоў с пярэдніх акопаў. Узяты 10 афіцэроў, 500 салдатоў і 4 кулемёты.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ВЕНА. На аўдыэнціі прэдстаўнікоў украінскаго народу у аўстрыяцкаго прэм'ер-міністра, Клям-Мартініц назваў фальшымі тэндэнцыйные гутаркі аб магчымасьці аддачы ўсходняй Галічыны і Буковіны. Правіцельство цьвёрда пастанавіло **здаволіць жаданьне украінскаго народу** забаспечэньня яму магчымасьці развіцьця. Украінскі народ ня будзе мець прычыны жаліцца на няроўные адносіны ураду да украінцоў і іншых нацыональнасьцей ва ўсіх справах грамадзкаго жыцьця.

БУДАПЭШТ (В.Т.Б.). Вэнгерскі урад думаў, што соцыалісты цэнтральных дзержаў у гутарках с кіраўнікамі расейскіх работнікоў рассеюць многа непаразуменьнёў і выявяць інтрыгі англофільскіх кругоў у Расеі. Але кіраўнікі вэнгерскіх соцыалістоў у Штокгольмі выступілі з немагчымымі заявамі аб развязцы спраў, важных для Нямеччыны і Аўстро-Вэнгры. У справе нацыональнай і справе адбудовы Сэрбіі яны гэтак сама занялі немагчымые становішчэ.

БЭРЛІН. Імператар паслаў аўстрыяцкаму імператару тэлеграму, віншуючы яго с прычыны **удачна адбітаго наступленьня італьянцоў** на Ізонцо.

Другую тэлеграму ён паслаў нямецкай імператрыцы, кажучы між іншым:

„Паводлуг заявы фэльдмаршалка Гіндэнбурга, вялікае **англіцка-францускае веснавое наступленьне прыпынілося.** Прыгатаваны ў мінулую восень і паддзержаны аграмадным чыслом артылерыі і ўселякімі тэхнічнымі прыладамі штурм англіцка-францускіх войск пасьля вельмі вострых бітв, трываўшых 7 тыдняў, неўдаўся."

ШТОКГОЛЬМ. «Aftenbladet» піша:

„**Ваеннае палажэньне цэнтральных дзержаў — вельмі выгаднае.** Расея, паводлуг слоў свайго ваеннаго міністра, стаіць на краю пропасьці і больш нягодзьна да наступленьня. Францыя расходуе свае апошніе рэзэрвы. Англія ня можэ споўніць свaей абецанкі аб прарыве нямецкаго фронту. Заваёваны Курляндыя, Літва і 5 каралеўств: Бэльгія, Польшча, Чорнагорыя, Сэрбія і Румынія. Усе наступленьня саюзьнікоў адбіты, і вайна падводнымі лодкамі дае ў месяц каля 1 мільёна тонн дабычы. Усё гэта зроблено менш, чым у тры гады. Чаго ешчэ могуць дайсьці ворагі?"

БЭРЛІН. 1.VI. **На ўсходнім тэатры—значны агонь.** Пры Злочове расейцы проці аднэй толькі вяршыны выпусьцілі 1500 снарадоў.

БЭРН. Паводлуг апублікаваных страт, англічане ад 1.IV. да 27.V. страцілі 183.040 салдатоў і 11.720 афіцэроў забітымі, раненымі і палоннымі.

БЭРЛІН (В. Т. Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Паўночным моры і Атлантыцкім акіані 21.000 тонн.

БЭРЛІН. У Атлянтыцкім акіані і ў канале нашымі падводнымі лодкамі ізноў затоплены 30.500 тонн. У Сяродземным моры затоплены 31.700 тонн.

ЛОНДОН. «Daily News» піша ў перэдавіцы, што саюзьнікі будуць разглядаць **мірные прэдлажэньня** нэутральных дзержаў тады, **як закончацца цяперашніе вялікіе ваенные опэрацыі.**

Гэтаж газэта даносіць с С.-Люі (у Амэрыцэ), што конгрэсс амэрыканскіх работнікоў звярнуўся да тавaрышоў усіх старон з адозвай, у каторай гаворыцца, што сусьветная ваенная катастрофа павінна збудзіць у ўсіх работнікоў пачуцьцё еднасьці і давясьці да трывалаго сусьветнаго міра без анэксій і контрыбуцый. Жыхары кожнай старонкі, якая зменяе свайго валадара, павінны мець магчымасьць свабодна высказаць свой пагляд на гэта.

ТОРОНТО (у Канадзі). Младо-соцыалісты панують у старане падбіваюць народ проці ваеншчыны і далейшай вайны.

ВАШЫНГТОН. Правіцельство энэргічна выступае проці старонікоў міра і соцыалістоў, каторые вядуць агітацію **проці набора.** Многа агітатароў арэштавалі.

Друкавана у друкарні М. Кухты. **Выдавецтво «Гоман».** **Рэдактар Язэп Салавей.**